

Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teesit

unifi

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	5
Teesit	6
Teesit 1-3: Kestävä ja vastuullinen tutkimus.....	8
Teesit 4-5: Opetus kestävän kehityksen edistäjänä	10
Teesit 6-8: Yliopistojen omat toiminnot ja hallinto luovat vastuullista ja kestävää maailmaa.....	12
Teesit 9-10: Yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja yhteistyö muutoksen ajureina	16
Teesit 11-12: Vastuullisuuden ja kestävän kehityksen edellytykset muodostuvat yhteistyönä.....	18
Lopuksi: teesit käytäntöön.....	20
Taustaa ja hyödyllisiä lähteitä.....	21

JOHDANTO

IHMISKUNTA ON SUURTEN HAASTEIDEN EDESSÄ – oman toimintansa seurauksena. Elonkirjon väheneminen, eri-arvoistuminen ja ilmastonmuutos ovat globaaleja kriisejä, jotka vaativat sekä paikallista että maailmanlaajuisista toimintaa.

Yliopistoilla¹ on keskeinen rooli ilmastonmuutoksen ja muiden kriisien torjunnassa ja ratkaisussa, tarvittavan asiantuntemuksen luomisessa sekä turvallisen ja vakaan yhteiskunnan vaalimisessa. Ne tuottavat uutta tietoa ja kouluttavat tulevaisuuden osaajia ja tiedostavia kansalaisia. Lisäksi yliopistoilla on vastuu suunnannäyttäjinä ja roolimalleina paitsi yhteiskunnallisen vuorovaihtuksen myös oman vastuullisuustoimintansa kautta.

Edessä olevien globaalien haasteiden mitta-kaava ja kiireellisyys korostavat yhteistyön merkitystä – tarvitaan yhteinen tahto sekä kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä.

Unifi, eli Suomen yliopistojen rehtorineuvosto, asetti helmikuussa 2019 kansallisen kestävän kehityksen ja vastuullisuuden työryhmän vahvistamaan yliopistojen vastuullisuustyötä. Ryhmä kokoaa yhteen 14 yliopistoa² sekä Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL) yhdessä määrittelemään yliopistojen yhteiset periaatteet, tavoitteet ja toimintamuodot kestävän kehityksen ja vastuullisuuden edistämiseksi vuosien 2019–2020 aikana. Tavoitteiden asettamista ohjaavat muun muassa YK:n kestävän kehityksen tavoitteet (Sustainable Development Goals, SDGs), Suomen Sitoumus2050 ja Pariisin ilmastopöytäkirja.

Parhaiden käytänteiden ja kokemusten jakamiseksi työryhmä järjesti syksyllä 2019 kestävän kehityksen ja vastuullisuuden bootcampin Santahaminassa. Bootcampin myötä syntyi yhteinen lupaus asettaa yhdessä kunnianhimoisia tavoitteita, joilla on muutosvoimaa ja globaalia vaikuttavuutta.

¹ Yliopistoilla viitataan teeseissä myös Maanpuolustuskorkeakouluun.

² Unifin kestävän kehityksen ja vastuullisuuden työryhmän jäsenyliopistot ja -korkeakoulut: Åbo Akademi, Vaasan yliopisto, Turun yliopisto, Tampereen yliopisto, Taideyliopisto, Hanken Svenska handelshögskolan, Oulun yliopisto, Maanpuolustuskorkeakoulu, Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT, Lapin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Helsingin yliopisto, Aalto-yliopisto. Lue lisää: unifi.fi/toiminta/verkostot/

YK:n kestävän kehityksen tavoitteet

Tämä lupaus konkretisoituu tässä esitettäviin yliopistojen yhteisiin kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teeseihin. Teesien muokkaukseen ja kommentointiin on osallistunut yli 400 yliopistoyhteisön jäsentä UNIFIke-ke-seminaarissa syyskuussa 2020.

Teesi tarkoittaa väittelyn tai keskustelun kohteeksi esitettävää väitettä.

Tämän mukaisesti toivomme, että nyt esitettävät 12 teesiä herättävät keskustelua yliopistoyhteisössä yhteisen tahdon rakentamiseksi. Sen lisäksi tarvitaan konkreettisia tekoja.

Juhlapuheiden aika on ohi. Nyt on aika toimia.

Visio: Suomalaiset yliopistot yhdessä – Kokoaan suurempi kestävän kehityksen ja vastuullisuuden toimija

VUONNA 2030 suomalaisten yliopistojen vastuullisuus- ja kestävän kehityksen työ on integroitu kaikkeen toimintaan, ja yliopistot toimivat kestävän kehityksen ja vastuullisuuden suunnannäyttäjinä Suomessa ja maailmalla. Yliopistot ovat edelläkävijöitä ja vaikuttavien ratkaisujen tuottajia yhteistyössä yhteiskunnan ja kumppaniensa kanssa. Kestävä kehitys on läpileikkaavana teemana kaikkien suomalaisten yliopistojen strategioissa. Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden näkökulmat on tuotu vahvasti opetussisältöihin ja tutkimuksen vaikutavuustavoitteisiin. Niiden edistämiseen on määritetty toimenpiteet ja indikaattorit sekä työhön tarpeeksi resursseja. Globaalin yhteiskunnan päätöksenteko perustuu parhaaseen mahdolliseen avoimeen tieteseen.

TEESIT

UNIFIN KESTÄVÄN KEHITYKSEN JA VASTUULLISUUDEN TEESEJÄ on yhteensä 12 kappaletta, ja ne on jaoteltu viiden eri teeman alle. Yliopistojen perustehtävien (tutkimus, opetus, yhteiskunnallinen vuorovaikutus) lisäksi teesit kattavat (kampus)toiminnot sekä laajemmin toiminnan edellytykset, jotka luovat kehykset muille teeseille.

Teesit 1–11 on kohdistettu toiminnan vauhdittajiksi erityisesti yliopistoille itselleen. Teesi 12 puolestaan haastaa yliopistot kestävämpään ja vastuullisempaan toimintaan kirittämällä niihin vaikuttavia tahoja, kuten rahoittajia, sekä kansallisia arviointimalleja.

Kunkin teesin alle on kerätty esimerkkejä tarpeellisista, konkreettisista toimista. Esimerkkilistat eivät ole tyhjentäviä vaan esittelevät keskeisimpiä toimenpiteitä, joihin yliopistojen on viipymättä ryhdyttävä. Vahvuuksiinsa ja erityispiirteisiinsä nojaten yliopistot oletettavasti toteuttavat toimenpiteitä eri järjestyksessä. Tämä mahdollistaa keskinäisen innostamisen ja erilaiset edelläkävijyyden profiilit. Keskeistä on toimien vaikuttavuus, läpinäkyvyys ja hyvien käytäntöjen avoin jakaminen.

Unifin kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teesit

TEESIT 1-3

KESTÄVÄ JA VASTUULLINEN TUTKIMUS

Tutkimustoimintaa suunnataan suurten kestävyyshaasteiden ratkaisemiseen.

Yliopistot suuntaavat rahoituksen ja muiden kannustinmekanismien avulla tutkimustoimintaansa sekä tutkijarekrytointeja ihmiskunnan suurten haasteiden ratkaisemiseen. Toisaalta kysymys suurista haasteista on itsessään tutkimuksen ja kriittisen tarkastelun kohde – emme tiedä, mitä haasteita kohtaamme tulevaisuudessa. Näin ollen uteliaisuus, tieteen autonomia ja tutkimuksen vapaus ovat keskeisiä arvoja, myös kestävyystutkimuksessa. Kestävä kehitys nähdään poikkileikkaavana ja yliopistojen perustehtävää tukevana, ei syrjäyttävänä, teemana.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot tekevät kestävyys- ja vastuullisuusteemoja edistäviä rekrytointeja (muun muassa kestävyystutkimukseen nivotut professorit).
- Yliopistot tehostavat kestävyystutkimuksen koordinointia ja nostavat kestävyystutkimusta rohkeammin esille.
- Yliopistot panostavat kestävyysmurrosta edistävään tutkimukseen.

Yliopistotukevat kestävyiden ja vastuullisuuden huomioimista tutkimushankkeiden valmistelussa ja rahoituksen hakemisessa.

Tiedolla ja tieteenteolla on paitsi itseisarvo myös merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Yliopistot tarkastelevat avoimesti ja kriittisesti, minkälaisia vaikutuksia tutkimuksella on kestävä kehityksen ja vastuullisuuden näkökulmasta. Kestävä kehityksen huomioiminen on tärkeä tutkijan taito ja toimintamalli.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI :

- Yliopistot edellyttävät, että tutkimussuunnitelman tekijä liittää suunnitelmaansa arvion hankkeen kestävyys- ja vastuullisuusvaikutuksista.
- Yliopistot tunnustavat kestävyden, avoimuuden ja yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen tutkijan uraa edistäviksi ansioiksi.
- Yliopistot sitoutuvat Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan julkaisemaan *Tutkijanarvioinnin hyvät käytännöt* –suositukseen, eurooppalaiseen *CoARA*-sopimukseen sekä kansainväliseen *DORA*-julistukseen.

Yliopistot tukevat kestävyysaasteiden ratkaisemisessa tieteidenvälisyyttä, avoimen tieteen periaatteita ja moninaisia näkökulmia.

Yliopistot kannustavat kestävyysaasteisiin vastaamisessa tieteidenväliseen yhteistyöhön. Tämä vaatii olemassa olevien tieteenala- ja hallintorakenteiden ja kannustimien kriittistä tarkastelua sekä ymmärrystä eri alojen vahvuuksista niin yliopistojen sisällä kuin eri toimijoiden välillä. Profiilien ja tuen selkeyttäminen ja korostaminen ovat tärkeitä julkisen keskustelun parantamiseksi ja uusien monialaisten hankkeiden muodostamiseksi.

Avoimen tieteen linjaukset vievät osaltaan eteenpäin kestävästä ja vastuullisuutta. Yliopistot tukevat kestävyysaasteiden ratkaisemisessa avoimen tieteen periaatteita.

Yliopistoyhteisö tuntee planetaarisen vastuunsa ja edistää kestävästä ja oikeudenmukaista maailmaa.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI :

- Yliopistot luovat kannustimia ja rakenteita tieteidenvälisyyteen ja tiedekunta- ja tieteenalarajojen ylittämiseen sekä tutkimuksessa että opetuksessa.
- Yliopistot sitoutuvat avoimen tieteen ja tutkimuksen julistukseen 2020–2025 ja edistävät avoimuutta tieteen perusarvona kaikessa tutkimusyhteisön toiminnassa.
- Avoimuuden periaatteet koskevat yliopistoissa paitsi tutkimuksen tekemistä myös avointa toimintakulttuuria, johon kuuluu muun muassa meritoitumisen ja arvioinnin perusteiden avoimuus.
- Yliopistot sisällyttävät planetaarisen vastuun ja osaamisen vahvemmin kestävästä kehityksen koulutukseen, tutkimukseen ja omaan toimintaansa.

TEESIT 4-5

OPETUS KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄJÄNÄ

Kaikki tutkinnot ja jatkuvan oppimisen tarjonta lisäävät kestävän kehityksen osaamista.

Kaikki yliopistoista valmistuneet asiantuntijat ymmärtävät vastuunsa kestävyden edistämässä ja kehittämässä. Heille tarjotaan siihen tarvittavia taitoja ja tietoja sekä valmiuksia ja motivaatiota viedä osaamisensa käytäntöön. Yliopistot kehittävät ja tarjoavat jatkuvan oppimisen palveluita kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teemoista.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistoissa on kaikille tarjolla kestävyttä käsitteleviä opintoja ja kestävyys sisällytetään läpileikkaavasti opetussuunnitelmiin.
- Tutkintojen osaamistavoitteisiin kuuluu globaalin vastuun ja kestävän kehityksen tavoitteiden ymmärtäminen ja toteuttaminen koulutusalan kontekstissa. Kestävän kehityksen sisällöt ovat luonteva ja poikkileikkaava osa jokaisen tutkinto-ohjelman oppimistavoitteita myös koulutusalaakohtaisesta näkökulmasta.
- Yliopistot tunnistavat kestävän kehityksen ja vastuullisuuden keskeisiä koulutusohjelmakohtaisia sisältöjä ja oppimistavoitteita. Yliopistot purkavat esteitä ja kehittävät poikkileikkaavia rakenteita monitieteisten koulutusohjelmien mahdollistamiseksi.
- Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden oppimistavoitteiden toteutumista seurataan osana palaute-, valmistumis- ja uraseurantakyselyjä.
- Yliopistot tukevat opetus- ja tutkimushenkilöstön kestävyysosaamisen kehittämistä.
- Osana akateemisia asiantuntijataitoja huomioidaan keskeiset kestävän kehityksen ja vastuullisuuden liittyvät osaamiset, kuten kriittinen ja eettinen ajattelu, yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, muutosjohtaminen sekä oman asiantuntijuuden tunnistaminen.

- Jatkuvan oppimisen periaatteen mukaisesti yliopistot kehittävät ja tarjoavat kestävyyskoulutusta yhdenvertaisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden tukemiseksi. Yliopistot laativat kansallisen kestävyyskasvatuksen strategian ja toimenpidesuunnitelman.

Yliopistot edistävät korkeakoulutuksen saavutettavuutta, tieteen vapautta ja turvallista tutkimus- ja opetusympäristöä.

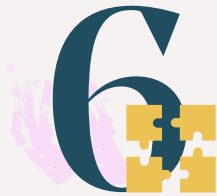
Koulutuksen tehtävänä on avata mahdollisuuksia jokaiselle. Mahdollisuus korkeakoulutukseen ei saa riippua esimerkiksi yksilön sosio-ekonomisesta tai kulttuurisesta taustasta. Yliopistot huolehtivat akateemisen koulutuksen tasa-arvoisesta saavutettavuudesta sekä globaalisti että kansallisesti. Yliopistot puolustavat tieteen vapautta. Yliopistot varmistavat, että tutkimus ja opetus voivat tapahtua turvallissa olosuhteissa ilman syrjinnän ja häirinnän uhkaa.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot kunnioittavat YK:n ”Ketään ei jätetä” -periaatetta ja vaalivat korkeasteen koulutuksen väylien monipuolisuutta.
- Yliopistot tekevät konkreettisia tekoja koulutuksen saavutettavuuden ja esteettömyyden edistämiseksi. Digitaalisen tiedon saavutettavuuteen kiinnitetään erityistä huomiota erityisryhmien tarpeiden osalta.
- Kulttuurisen kestävyuden vahvistamiseksi yliopistot tarjoavat Suomen kansalliskielillä tapahtuvaa opetusta ja mahdollisuuksia tutkimustoiminnan harjoittamiseen.
- Yliopistot varmistavat, että kansainvälinen henkilökunta ja opiskelijat voivat täysimittaisesti osallistua yliopistoyhteisön kehittämiseen ja toimintaan. Yliopistot tukevat monikielisyyttä ja kielitaidon ja kulttuurien ymmärrystä monipuolisilla toimenpiteillä.
- Yliopistot sitoutuvat toimintaan tieteen vapauden ja riippumattomuuden sekä tutkijanvapauden mahdollistamiseksi ja suojelemiseksi Suomessa ja kansainvälisesti.
- Yliopistot tukevat osaamisen vahvistamista kehittyvissä maissa sekä molemminpuolista oppimista ja vuorovaikutusta.

TEESIT 6-8

YLIOPISTOJEN OMAT TOIMINNOT JA HALLINTO LUOVAT VASTUULLISTA JA KESTÄVÄÄ MAAILMAA

Yliopistojen johtaminen, hallinto ja kampuustoiminnot ovat linjassa kestävän kehityksen tavoitteiden kanssa.

Kestävä kehitys ja vastuullisuus integroidaan yliopistojen kaikkeen toimintaan. Tarvitaan paitsi strategisia linjauksia myös selkeät toimeenpanosuunnitelmat, vastuutahot, mittarit ja seuranta. Johto, henkilökunta, opiskelijat ja ylioppilaskunnat sitoutetaan yliopistojen kestävyys- ja vastuullisuustyöhön osallistamalla eri toimijat kestävän kehityksen arviointien, suunnitelmien, tavoitteiden ja kriteerien laadintaan.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot integroivat kestävyysajattelun kaikkeen toimintaansa. Johtamis- ja palkitsemisjärjestelmät, työsuunnitelmat, rekrytointikriteerit, sopimukset sekä henkilökunnan osaamisen kehittäminen pohjautuvat kestävän kehityksen ja vastuullisuuden periaatteille.
- Yliopistot sitoutuvat innostamaan ja rohkaisemaan opiskelijoitaan ja henkilökuntaansa kestävän kehityksen ja vastuullisuuden edistämiseen sekä perehdyttämään heidät niiden periaatteisiin.
- Yliopistot toimivat sijoitustoiminnassaan vastuullisesti sekä kansainvälisiä normeja ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. Yliopistot ja niiden kumppanit sitoutuvat YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteisiin (UN PRI), jotka huomioivat ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyvät näkökulmat. Yliopistot asettavat selkeät ja mitattavissa olevat tavoitteet sijoitustensa kestävyydelle ja vastuullisuudelle.
- Yliopistot sisällyttävät kestävän kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteet hankintastrategioihin ja kehittävät hankintaosaamistaan myös toistensa kanssa yhteistyössä. Hankintojen vastuullisuusarviointia kehitetään ja hankintojen aiheuttamat ihmisoikeus- ja ympäristöriskit huomioidaan jokaista hankintapäätöstä tehdessä.

Yliopistot vähentävät omia ilmasto- ja luontohaittojaan, tavoittelevat luontoposiitivisuutta, sekä tukevat kansallisia ja kansainvälisiä luonto- ja ilmastotavoitteita.

Yliopistojen tavoite kaikessa toiminnassa on olla heikentämättä ympäristöä – luontoa ja ilmastoa. Yliopistot tunnistavat, että pelkkä hiilijalanjäljen laskeminen ja hiilipäästöjen vähentäminen on liian kapea näkökulma globaalien ympäristöhaasteiden osalta. Yliopistot käsittelevät ympäristöasioita kokonaisuutena, jossa ilmasto- ja luontotavoitteet otetaan huomioon rinnakkain, tiedostaen mahdolliset ristiriidat ja pyrkien ratkaisemaan niitä. Yliopistot pyrkivät saavuttamaan luontoposiitivisuustavoitteen ensisijaisesti vähentämällä luontohaittoja. Hiili- ja luontojalanjälkilaskenta nähdään yliopistoissa myös tutkimuskohteina, joiden periaatteita tarkastellaan kriittisesti ja kehitetään edelleen.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot varmistavat, että hiilineutraaliustavoitteessa tai sen saavuttamisen välttämässä ei sorruta virheellisiin tai harhaanjohtaviin väitteisiin. Jos yliopisto esittää välttämän hiilineutraaliuudesta, on välttämään sisällytettävä kasvihuonekaasuprotokollaa noudattaen vähintään suorat päästöt, sähkö, lämmitys ja jäähdytysaineet, työ-/liikematkustaminen, vesi, jäte, hankinnat (tavara- ja palveluhankinnat), kiinteistöt (huolto, ylläpito), rakentaminen, sijoitukset sekä kodin ja työpaikan väliset matkat.
- Yliopistot sitoutuvat Finn-ARMAn hiili- ja luontotyöryhmän työssä kartoitettuihin suomalaisten korkeakoulujen hiilijalanjäljen laskentakohteisiin ja -tapoihin. Laskenta pohjaa kasvihuonekaasuprotokollan (GHG Proccotol, 2011, 2015) mukaisiin päästökategorioihin (Scope).
- Luontoposiitivisuustavoitetta edistetään sekä yliopistojen omin sisäisin toimenpitein että yliopistojen yhteistyön ja vaikuttavuuden kautta.
- Yliopistot kehittävät luontojalanjäljen laskentaa ja pilotoivat malleja.
- Ekologisen kompensaaation mahdollisuuksia selvitetään osana yliopistojen tiekarttaa kohti luontoposiitivisuutta samalla kun luontohaittoja aktiivisesti vähennetään ja pyritään kohti kestävämpää toimintakulttuuria ja yhteiskuntaa.

Yliopistot toimivat aktiivisesti tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, monimuotoisuuden ja esteettömyyden edistämiseksi on tehtävä jatkuvasti määrätietoista työtä. Yliopistot sitoutuvat tiedostamattomien ennakoasenteiden ja syrjinnän ehkäisemiseen tähtäävään keskusteluun, koulutukseen, käytäntöihin ja toimintaan.

Kestävät toimintamallit vaativat kestäviä olosuhteita. Pätkätyösuhteiden määrätietoinen vähentäminen tuo yliopistoille nykyistä paremmat edellytykset työn ja perustehtävien suorittamiseen.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot tunnistavat ja poistavat käytäntöjä ja rakenteita, jotka tuottavat ja ylläpitävät eriarvoisuutta. Yliopistot kehittävät selkeitä keinoja ja tavoitteita rasismiin, syrjinnän, kiusaamisen ja häirinnän kitkemiseksi yliopistoyhteisöstä ja kiinnittävät erityishuomiota kaiken syrjinnän sanoittamiseen ja dokumentointiin.
- Yliopistot edistävät henkilökunnan ja koko yhteisön tietoutta ja osaamista yhdenvertaisuudesta, antirasistisesta työstä ja inklusiosta, jotta jokainen yhteisön jäsen osaa ja uskaltaa puuttua ongelmakohtiin. Jokaista yliopistoyhteisön jäsentä kannustetaan omalla toiminnallaan rakentamaan turvallisempaa tilaa ja inklusiivista yhteisöä kaikille.
- Yliopistot varmistavat osallistumismahdollisuudet ja yhdenvertaisen työ- ja opiskeluarjen kaikille jäsenilleen. Yliopistot huomioivat entistä paremmin erilaiset elämäntilanteet muun muassa mahdollistamalla joustavia opiskelu- ja osallistumistapoja esimerkiksi pitkäaikaissairaille, oppimisvaikeuksia kokeville, perheellisille ja yksinhuoltajataustaisille opiskelijoille.
- Yliopistot osallistuvat yhteiskunnalliseen keskusteluun aktiivisesti. Ne esittävät yhdessä ja erikseen kannanottoja, jotka tukevat tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.
- Yliopistot edistävät tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvää tutkimusta.

TEESIT 9-10

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS JA YHTEISTYÖ MUUTOKSEN AJUREINA

Yliopistot ovat rohkeita, sitoutuneita ja vastuullisia yhteistyökumppaneita, jotka toimivat ja vaikuttavat niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Yliopistot osallistuvat rohkeasti ja avoimesti yhteiskunnalliseen kestäväan kehityksen keskusteluun ja tuovat oman osaamisensa verkostojen ja muiden yhteistyöta-hojen käyttöön. Yliopistot ovat aktiivisia kansallisissa ja kansainvälisissä yhteis-työverkostoissa, joissa tuotetaan ymmärrystä ja ratkaisuja kestäväan ja vastuullisen yhteiskunnan luomiseen ja ylläpitoon.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot vahvistavat tiedeviestintää kestäväan kehityksen ja vastuullisuuden teemoista, ottavat osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaativat systeemisii muutoksia. Tiedeviestintää kehitetään aktiivisesti, jotta se saavuttaa myös tiedeyhteisön ulkopuoliset tahot.
- Yliopistot rohkaisevat opiskelijoitaan ja henkilökuntaansa osallistumaan oman alansa yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen ja monialaiseen yhteistyöhön.
- Yliopistot vahvistavat tutkimuksessa syntyvien innovaatioiden päätymistä yhteiskunnan käyttöön esimerkiksi yrittäjyyden tai yritys yhteistyön kautta. Uuden tuotetun tieteellisen tiedon pohjalta luodut innovaatiot ja niiden kaupallistaminen toteutetaan kestäväan kehityksen periaatteiden mukaisesti.
- Yliopistot vahvistavat päätöksenteon tietopohjaa luomalla uusia ja tukemalla olemassa olevia tiedoneuvonannon konsepteja yliopistojen ja päättäjien välillä. Yliopistot vahvistavat alueellista kestävyysyhteistyötään kaupunkien ja kuntien kanssa. Yliopistot rakentavat pitkäjänteisiä, vastavuoroisia kumppanuuksia kehittyvien maiden toimijoiden kanssa edistäen muun muassa tutkimus- ja koulutusyhteistyötä.
- Yliopistot edellyttävät omilta yhteistyötahoiltaan vastuullista ja ihmisoikeuksia kunnioittavaa toimintaa. Kestävä kehitys ja vastuullisuus otetaan yhdeksi yliopistojen kansainvälisen yhteistyön ja toiminnan arviointiperusteeksi.

Yliopistot jakavat kestävyiden ja vastuullisuuden käytäntöjä avoimesti ja aktiivisesti ja kehittävät niitä yhdessä.

Kestävän kehityksen työ yliopistoissa edellyttää kansallista yhteistyötä. Yliopistot tukevat kestävyys- ja vastuullisuustyössä toisiaan ja jakavat parhaita toimintamalleja keskenään. Kestävyys- ja vastuullisuustyötä kehitetään jokaisen yliopiston omien erityispiirteiden mukaan.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI :

- Yliopistot sitoutuvat järjestämään vuosittain yhteisen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden seminaarin. Seminaarissa yliopistot jakavat hyviä käytänteitä, sitoutuvat seuraavaksi vuodeksi asetettaviin tavoitteisiin ja valmistelevat yhteisiä lausuntoja ja keskustelunavauksia (muun muassa Kestävän kehityksen teesien päivitys).
- Yliopistot luovat ja vahvistavat yhteisiä kursseja, resurssipankkeja, yhteistyöfoorumeita ja asiantuntijoiden verkostoja, jotka mahdollistavat hyvien käytänteiden, osaamisen ja ideoiden jakamisen sekä tiivistyneen yhteistyön. Yliopistot lisäävät keskinäistä tiedonjakoaan olemassa olevista kestävä kehitykseen liittyvistä kursseista ja koulutusohjelmista.

TEESIT 11-12

VASTUULLISUUDEN JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDELLYTYKSET MUODOSTUVAT YHTEISTYÖNÄ

Yliopistot integroivat kestävyys- ja vastuullisuustyön strategiaansa ja osoittavat siihen nykyistä enemmän resursseja ja seurannan välineitä.

Kestävyysmuutos yliopistoissa edellyttää suoria taloudellisia panostuksia rakenteisiin, palveluihin ja henkilöstöön. Yliopistot osoittavat työhön lisää resursseja ja muokkaavat olemassa olevia toimintoja ja käytäntöjä kestävyiden ja vastuullisuuden näkökulmasta.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot nimeävät omaan organisaatioonsa vastuuhenkilön, joka huolehtii kestävyys- ja vastuullisuustyön koordinaatiosta, seurannasta ja kehittämisestä sekä kansallisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä.
- Yliopistot osoittavat osaavaa henkilöstöä, resursseja ja strategista rahoitusta kestävyystutkimuksen, -opetuksen ja muun toiminnan kehittämiseen sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyöhön.
- Yliopistot pitävät huolta henkilökuntansa kestävyys- ja vastuullisuuskoulutuksesta ja -osaamisesta. Yliopistot kehittävät vertaisoppimisen ja mentoroinnin konsepteja vauhdittamaan kestävyysmuutosta.
- Yliopistot luovat sisäisiä kannusteita kestävä kehityksen ja vastuullisuuden edistämiseksi tutkimuksessa, opetuksessa, hallinnossa ja yhteiskunnallisessa vuorovaikutuksessa.
- Yliopistot ottavat opiskelijat ja ylioppilaskunnat aktiivisesti mukaan kestävyys- ja vastuullisuustoimintaan.

Yliopistojen edelläkävijyyttä kestävässä kehityksessä ja vastuullisuustyössä vahvistetaan.

Yliopistot tarvitsevat riittävät resurssit tutkimukseen, koulutukseen ja yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen kestävyysmurroksen edistämiseksi. Samalla yliopistojen tulee pystyä osoittamaan työnsä tulokset ja vaikuttavuus.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot vaikuttavat yhdessä siihen, että resursseja ja edellytyksiä tukea kestäväen kehityksen ja vastuullisuuden edistämistä tutkimuksen, opetuksen, yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen ja omien toimintojen kautta lisätään.
- Yliopistot raportoivat vuosittain oman toimintansa vastuullisuudesta ja kestävydestä ja tarkastelevat yhdenmukaisen raportoinnin kehittämistä.
- Yliopistot tiivistävät yhteistyötä toistensa, muiden akateemisten toimijoiden sekä ulkoisten rahoittajien kanssa ja vahvistavat yhteisiä toimintatapoja kestävyys- ja vastuullisuustyön edistämiseksi.

LOPUKSI: TEESIT KÄYTÄNTÖÖN

Edellä esitettyjen teesien tuominen osaksi yhteiskunnallista keskustelua ja vieminen käytäntöön edellyttävät koko akateemisen yhteisön yhteistyötä. Yliopistoilla on juuri nyt otollinen hetki määrittää strategiset kestävyystavoitteensa korkealle ja pitää huolta, että strategioiden toteutukseen on riittävät resurssit ja osaaminen.

Yliopistoilla on paitsi valtava mahdollisuus myös velvollisuus johtaa muutosta yhteiskunnassamme.

Kestävyystavoitteiden läpileikkaavuus ja moninaisuus tarjoavat jokaiselle yliopistoyhteisön jäsenelle lukuisia mahdollisuuksia aktiiviseen vaikuttamiseen, keskusteluun ja toimintaan. Moniääninen ja osallistava keskustelu on ensimmäinen askel näiden teesien viemiseksi käytäntöön.

Odotamme, että teesit otetaan laajalti keskustelun pohjaksi yliopistojen rehtoraateissa, hallituksissa ja johtoryhmissä, tiedekunta-, tutkimus- ja koulutusneuvostoissa sekä työsuojelutoimikunnissa, ylioppilaskunnissa, kiinteistöyhtiöissä ja muiden keskeisten kumppanien kanssa.

Juuri sinä voit aloittaa keskustelun omassa yhteisössäsi. Voit aloittaa kertomalla lempiteesisi, kehitysehdotuksesi tai jakamalla hyvän esimerkin teesien edistämisestä käyttämällä aihetunnistetta #UnifiKekeTeesit sosiaalisessa mediassa.

Yhdessä olemme kokoamme suurempi kestävä kehityksen toimija ja vaikuttaja.

TAUSTAA JA HYÖDYLLISIÄ LÄHTEITÄ

YK ja SDG:t: un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/

Pariisin ilmastopöytäkirja: [Paris Agreement](https://unfccc.int/paris-agreement)

Ilmastonmuutos, IPCC-raportti: ilmatieteenlaitos.fi/ipcc-ilmastopaneeli

Suomen ilmastopaneeli: ilmastopaneeli.fi

Biodiversiteetti: IPBES ipbes.net

Luontopaneeli eli kansallinen IPBES-paneeli: luontopaneeli.fi

Kestävyyspaneeli: kestavyyspaneeli.fi

Suomi ja kestävä kehitys: kestavakehitys.fi ja sitoumus2050.fi

Hallituksen tiekartta hiilineutraaliin Suomeen 2035: valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-laati-tiekartan-hiilineutraaliin-suomeen-edellakavijyys-ilmastotoimissa-luo-mahdollisuuksia-koko-suomeen

OKM ja kestävä kehitys: minedu.fi/kestava-kehitys

Kansainvälinen korkeakoulusektorin SDG-sitoumus: sdgaccord.org, ilmastositoumus: sdgaccord.org/climateletter

Pohjoismainen yliopistojen kestävä kehitysverkosto NSCN: nordicsustainablecampusnetwork.wordpress.com

Ruotsalaisten yliopistojen ilmastositoumus: kth.se/en/om/miljo-hallbar-utveckling/klimatramverket-1.903489

Ammattiryhmien Ilmastorintama -systemien ratkaisujen edistämiseksi: ilmastorintama.fi

Suomen korkeakoulujen kestävä kehitysfoorumi: bup.fi/forum-for-sdgs-in-finland/

Climate University -hanke ja digitaaliset kurssimateriaalit: blogs.helsinki.fi/climateuniversity/

Tiedekasvatuksen toimintamalleja ja materiaalia lasten ja nuorten oppimisen sekä opettajien jatkuvan oppimisen tueksi: schooleducationgateway.eu/en/pub/viewpoints/experts/create-sustainability-together.htm

Avoimen tieteen linjauksia ja aineistoja: avointiede.fi/fi/linjaukset-ja-aineistot

unifi